

Türkiye’de Yayınlanan Dergilerdeki Sanal Zorbalıkla İlgili Makalelerin Yöntemsel Eğilimlerinin İncelenmesi¹

Mehmet Barış HORZUM², Tuncay AYAS³

Öz: Bu çalışmada, Türkiye’deki bilimsel dergilerde son sekiz yılda sanal zorbalıkla ilgili yayınlanan makaleler yayınlandığı yıllar, yayınlandığı dergi, temel alındığı araştırma yöntemi, araştırmanın deseni, evren-örneklem ve çalışma grubu, örneklemede kullanılan yöntem, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme kullanılmıştır. Bu çalışmada Türkiye’de 2007-2015 yılları arasında sanal zorbalıkla ilgili yayınlanan toplam 50 makale doküman analizine tabi tutulmuştur. Sanal zorbalıkla ilgili makalelerin incelenmesinde elde edilen bulgular sonucunda, Sanal zorbalıkla ilgili en çok yayın yapan derginin Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying (OJTAC) dergisinin olduğu, nicel paradigmaya dayalı araştırma yöntemlerinin çok fazla tercih edildiği, 2012 yılı en çok yayın yapılan yıl olduğu, makalelerde tarama modelinin tercih edildiği, Katılımcı türü incelemesinde makalelerin öğrencilerle gerçekleştirildiği, veri toplamada ölçeklerin kullanıldığı, Parametrik istatistiklerin kullanıldığı makalelerde en çok t-testinin kullanıldığı, Non-parametrik testlerde ise Mann Whitney U istatistiğinin kullanıldığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Araştırma Yöntemsel Eğilimi, Sanal Zorbalık

¹ Bu çalışma TÜBİTAK tarafından desteklenen 115K44 nolu proje kapsamında gerçekleştirilmiştir.

² Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Bölümü, mhorzum@sakarya.edu.tr

³ Doç. Dr., Sakarya Üniversitesi, Psikolojik Danışma ve Rehberlik Bölümü, tayas@sakarya.edu.tr

Examining the Methodological Tendencies of Published cyber bullying Related Articles in Journals in Turkey

Abstract: The aim of current study was to examine the studies conducted on cyber bullying which has been published in scientific journals in Turkey for last eight years based on their published years, the published journals, basic research method and design, population-sample and participants, the sample selection methods, data collection tools and their data analysis methods. For this aim document analysis as a qualitative research method was used. The study included fifty related articles, which conducted between 2007 to 2015. The results of the examination of these cyber bullying articles showed that most of studies published in Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying (OJTAC), the quantitative research methodology more preferred than qualitative, and most studies published in 2012. In addition, these studies mostly used survey method, they collected their data mostly from students by using different scales, and t-test was used frequently as an example of parametric tests while Mann Whitney U test was frequently used as an example of non-parametric tests.

Keywords: Methodological Tendencies, Cyber Bullying.

Giriş

Bilimsel bilgiler birikimli olarak ilerleme özelliğine sahiptir. Bir konuyla ilgili bilimsel bir çalışma yapmak isteyen bir araştırmacı çalışmak istediği konuyla ilgili olarak literatürü inceleyerek problem olarak gördüğü konuya yönelik çalışmanın yapılıp yapılmadığını yaptıysa hangi düzeylerde yapıldığını incelemektedir. Bilimsel bilginin birikimli olarak ortaya konması o ana kadar yapılmış olan çalışmaların belirlenmesi, daha sonraki aşamalarda ne tür çalışmaların yapılması gerektiğine ışık tutar. Belli bir konuyla ilgili yapılan çalışmaların güncel ve orijinal olması o alanla ilgili yapılmış çalışmaların incelenerek bu çalışmaların incelemediği konulara yönelik çalışmalar yaparak sağlanabilmektedir.

Günümüzde bilgi ve iletişim teknolojilerinin hızla gelişmesi ve bireyler tarafından yaygın olarak kullanılmaya başlaması, bireylere birçok kolaylık sağlamaktadır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin sağladığı kolaylıkların yanında amacının dışında kullanılmaya başlanması sonucunda bazı olumsuzlukların ortaya çıkmasına da neden olduğu görülmektedir. Bilgi ve iletişim teknolojilerini bireyler birbirine zarar vermek amacıyla

kullanılmaya başlanmasıyla ortaya çıkan olumsuzluklardan biri de sanal zorbalıktır (Ayas, 2011).

Sanal zorbalıkla ilgili çalışmalar yapan araştırmacıların sanal zorbalığı farklı şekillerde tanımladıkları görülmektedir. Belsey (2006) sanal zorbalığı, başkalarına zarar vermek amacıyla, bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak, bir kişi ya da grup tarafından kasıtlı, tekrarlayan düşmanca davranışlar şeklinde tanımlamıştır. Patchin ve Hinduja (2006) sanal zorbalığı, elektronik araçların diğerlerine kasten ve tekrarlayan bir şekilde zarar vermek amacıyla kullanılması şeklinde tanımlamaktadır. Smith, Mandavi, Carvalho, Fisher, Russel ve Tippett (2008) sanal zorbalık, zorbaca davranışlarda bulunan kişi ya da kişiler tarafından bilgi ve iletişim teknoloji araçları kendini savunamayan mağdura karşı saldırgan, kasıtlı ve tekrarlı bir biçimde kullanılması olarak tanımladıkları görülmektedir. Sanal zorbalıkla ilgili araştırmacıların yaptıkları tanımlar incelendiğinde sanal zorbalığın; bilgi ve iletişim araçlarını kullanarak kasıtlı bir şekilde başkalarına zarar vermek olduğu görülmektedir.

Türkiye’de sanal zorbalıkla ilgili ilk çalışmanın 2000’li yılların başında yapılmaya başlandığı Erdur-Baker ve Kavsut (2007) tarafından yapılan çalışmanın da Türkiye’de bu konuyla ilgili yapılan ilk çalışma olduğu görülmektedir. Sanal zorbalık olaylarının artmasına paralel okullarda farklı sorunların yaşanmasıyla bu konuyla ilgili birçok çalışmanın (Arıca ve diğ., 2008; Dilmaç, 2009; Aydoğan, Dilmaç ve Deniz 2009; Arıca, 2009; Bayar, 2010; Dilmaç ve Aydoğan, 2010; Şahin, Sarı, Özer ve Er 2010; Arıca, 2011; Ayas, 2011; Ayas ve Horzum, 2012; Peker, 2013; Batmaz ve Ayas, 2013; Ayas, 2014 ; Erođlu ve diğ., 2015) yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmalar çeşitli bilimsel platformlarda, dergilerde yayınlanmıştır.

Sanal zorbalıkla ilgili bilgi birikimini belirlemek amacıyla Türkiye’de bilimsel dergilerde yayınlanan makalelerin çeşitli özelliklerine göre incelendiği bir çalışmaya rastlanmamıştır. Buradan hareketle, bu çalışmada Türkiye’de (2007-2015) yılları arasında bilimsel dergilerde sanal zorbalıkla ilgili yayınlanan makalelerin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem

Türkiye’de Yayınlanan Dergilerdeki Sanal Zorbalıkla İlgili Makalelerin Yöntemsel Eğilimlerinin İncelenmesi

Bu araştırmada sanal zorbalıkla ilgili Türkiye’de yazılan makalelerin incelenmesi amaçlandığından nitel araştırma yöntemlerinden doküman inceleme kullanılmıştır. Doküman inceleme de, geçmişe yönelik gözlem ve görüşme yapılamadığı durumlarda durum tespiti yapabilmek ve bilgi elde etmek amacıyla kullanılabilir. Doküman analizinin temel amacı belli bir konuyla ilgili bilgilerin yer aldığı dokümanların incelenen nitelik bakımından detaylı şekilde analizini yapmaktır (Şimşek ve diğerleri, 2008). Bu çalışmada da Türkçe dergilerde sanal zorbalıkla ilgili yazılan makalelerin yöntem bölümlerinin incelenmesi temel alındığından doküman analizi kullanılmıştır.

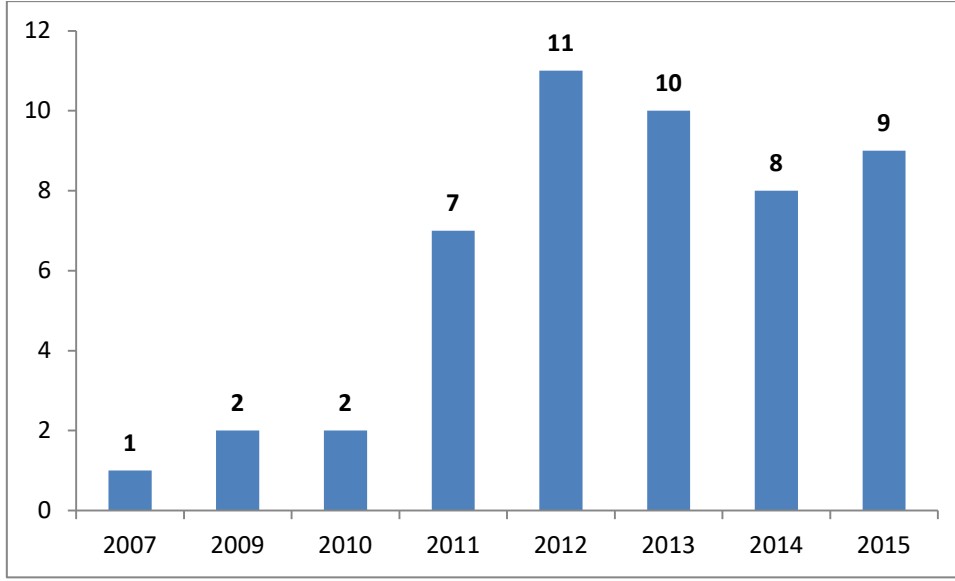
Dergi ve Makalelerin Seçimi

Araştırmada 2007-2015 yılları arasında Türkiye’de Türkçe olarak yayınlanan tüm dergiler incelenmiş ve bunlardan 35 dergide sanal zorbalıkla ilgili makale yayınlandığı tespit edilmiştir. Bu dergilerde toplam 50 sanal zorbalık makalesi elde edilerek incelenmiştir. Araştırmada makaleler yayınlandığı yıllar, yayınlandığı dergi, temel alındığı araştırma yöntemi, araştırmanın deseni, evren-örneklem ve çalışma grubu, örneklemede kullanılan yöntem, veri toplama araçları ve verilerin analiz yöntemleri açısından incelenmiştir.

Bulgular

Yıllara Göre Makale Sayıları

Sanal zorbalıkla ilgili 50 Türkçe makalenin yayınlandığı yıllara göre dağılımı incelendiğinde, 2012 yılında toplam 11 makaleyle en çok yayın yapılan yıl olduğu görülmektedir. 2012 yılını sırasıyla 2013’te 10, 2015’te 9, 2014’te 8 ve 2011’de 7 makale yayınlandığı bulunmuştur. Yayın yılına göre dağılım incelendiğinde 2010 yılından itibaren artma eğilimi olduğu ve yayın sayısı olarak 7 makalenin altına düşülmediği ortaya çıkmıştır. Sanal zorbalık konusu ile ilgili Türkçe yazılan makale sayılarında artma eğilimi olduğu ve bundan sonraki yıllarda da olacağını göstermektedir. Araştırmalardaki artış sanal zorbalık konusunda çalışmaların öneminin her geçen gün artmasına bağlanabileceği düşünülmektedir.

Şekil 1. Yıllara göre yayınlanmış makale sayıları

Dergilere Göre Makale Sayıları

Sanal zorbalıkla ilgili yazılan Türkçe makalelerin yayınlanan dergilere göre dağılımı incelendiğinde Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying (OJTAC) dergisinin en çok makalenin yayınlanan dergi olduğu bulunmuştur. OJTAC dergisinde toplam 5 ve Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) dergisinde toplam 4 makale yayınlandığı bulunmuştur. Diğer dergilerdeki makale sayıları ise 1 ile 2 arasında değişmektedir. OJTAC dergisinin sanal zorbalık konusu doğrudan kapsamında olduğu için KUYEB dergisi ise uluslararası indekslerde tarandığı için tercih edilen dergiler olduğu düşünülmektedir.

Tablo 1. Sanal Zorbalık Makalelerinin Yayınlandığı Dergilere göre Dağılımı

Dergi Adı	Makale Sayısı
Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1
Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi	1
Akademik bakış	2
Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi	1
Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi	1
Ege Eğitim Dergisi	1
Eğitim bilimleri araştırmaları dergisi	1

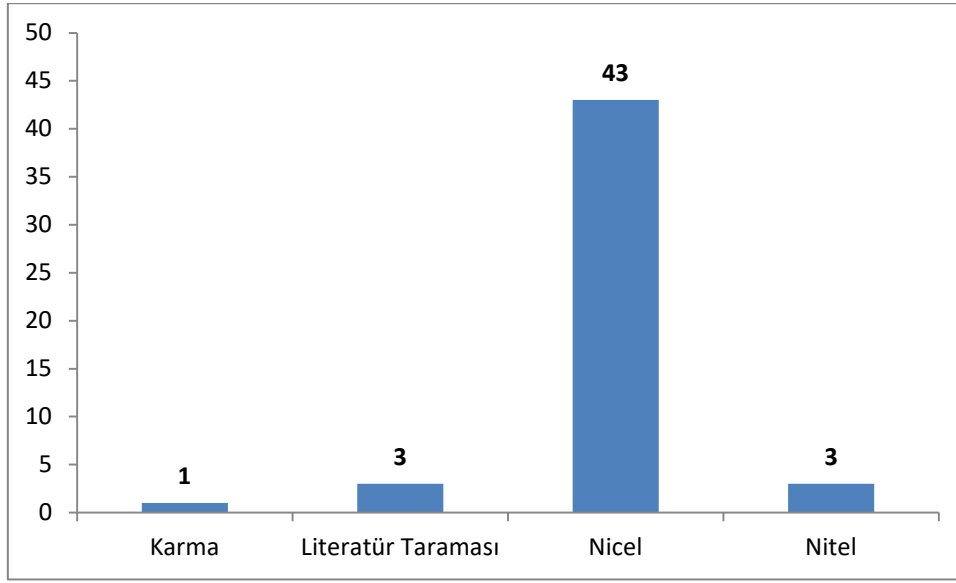
Türkiye’de Yayınlanan Dergilerdeki Sanal Zorbalıkla İlgili Makalelerin Yöntemsel Eğilimlerinin
İncelenmesi

Tablo 1 Devamı. Sanal Zorbalık Makalelerinin Yayınlandığı Dergilere göre Dağılımı

Dergi Adı	Makale Sayısı
Eğitim Bilimleri ve Uygulama	1
Eğitim ve Bilim	2
Eğitimde Kuram ve Uygulama	1
EKEV AKADEMİ DERGİSİ	1
Elektronik Mesleki Gelişim ve Araştırma Dergisi	1
Eurasian Journal of Educational Research	1
Eurasian Journal of Educational Research,	1
Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi	1
Global Media Journal TR Edition	1
Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1
Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi	1
International Online Journal of Educational Sciences	2
Istanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası	1
İlköğretim Online	2
Journal of Instructional Technologies & Teacher Education	1
Kalem Eğitim ve İnsan Bilimleri Dergisi	1
Kastamonu Eğitim Dergisi	1
Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri	4
Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi	1
New/Yeni Symposium Journal	1
Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1
Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying	5
Sakarya University Journal of Educatio	1
SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler dergisi	1
The Journal of Academic Social Science Studies	1
Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1
Türk Psikoloji Dergisi	2
Türk Psikoloji Yazıları	1
Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi	1
Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi	2

Temel Alınan Yöntemler

Sanal zorbalıkla ilgili makalelerde kullanılan araştırma yöntemleri incelendiğinde nicel paradigmaya dayalı araştırma yöntemlerinin çok fazla tercih edildiği görülmektedir. Araştırma kapsamında incelenen makalelerden 43'ü nicel, 3'ü nitel, 3 literatür taraması ve 1 çalışma ise karma olarak kodlanmıştır. Bu bulgular ışığında sanal zorbalık konusu ile ilgili dergilerde yazılmış Türkçe makalelerin nicel paradigmanın kullanıldığı görülmektedir. Bunun yanında diğer paradigmaların ise çok fazla ele alınmadığı görülmektedir.

Şekil 2. Yöntemlere göre dergilerde yayınlanmış Türkçe makale sayıları

Yayımlandığı yıllara göre sanal zorbalıkla ilgili Türkçe yazılmış makalelerde tercih edilen yöntemler incelendiğinde 2010, 2011 ve 2012 yıllarında birer tane nitel, 2011, 2013 ve 2014 yıllarında birer tane literatür taraması ve 2013 yılında bir tane karma yöntem çalışması bulunduğu nicel çalışmaların ise 2007 yılında 2015 yılına kadar artarak devam ettiği ortaya çıkmıştır.

Araştırma Deseni

Araştırma kapsamında incelenen sanal zorbalık makalelerinin araştırma desenlerine göre dağılımı incelendiğinde nicel paradigma kullanılan tüm makalelerin modellerinde tarama modelinin tercih edildiği görülmüştür. Nitel paradigma kullanılarak yazılan makalelerin 3'ünde herhangi bir model ifade edilmemiştir. Yine literatür taraması ve karma

Türkiye’de Yayınlanan Dergilerdeki Sanal Zorbalıkla İlgili Makalelerin Yöntemsel Eğilimlerinin İncelenmesi

yönteme uygun olarak yürütülen çalışmalarda da araştırmacılar tarafından model belirtilmediği ortaya çıkmıştır.

Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu

Araştırma kapsamında incelenen sanal zorbalık makalelerinin 3’ü yöntem olarak literatür taraması olduğu için katılımcı belirtilmemiştir. Katılımcı türünün incelenmesi geriye kalan 47 makale ile gerçekleştirilmiştir. 47 makale içerisinde 4 çalışmada birden fazla grup çalışma grubu ya da örneklem olarak alındığından toplam 51 çalışmada katılımcı türü tespit edilmiştir. Katılımcı türü incelemesinde makalelerin 46’sı öğrencilerle gerçekleştirilirken 5 çalışma da ise yetişkinler katılımcı türünü oluşturmuştur. Öğrencilerle yapılan çalışmalardan 29’u lise, 12’si ortaokul ve 5’i üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu bulgular, sanal zorbalıkla ilgili çalışmaların ağırlıklı olarak lise ve ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirildiğini göstermektedir. Makalelerin daha çok ortaokul ve lise öğrencileriyle gerçekleştirilmesinin nedeni olarak bu grubun teknoloji kullanım becerisinin ilkökula göre daha yüksek olması ve üniversite ve yetişkinlere göre teknolojinin doğru kullanımı konusunda bilgi eksikliğinin olması gösterilebilir. Bunun yanında ilkökul, üniversite ve yetişkinlerle ilgili çalışmalara ihtiyaç olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ayrıca araştırmalardaki katılımcı sayılarının ortalaması incelendiğinde katılımcıları ortaokul öğrencilerinden oluşan çalışmalarda katılımcı sayısı ortalaması 496, liselerde 464, üniversitede 475, yetişkinlerde ise 462 olarak bulunmuştur. İncelenen sanal zorbalık makalelerinde kullanılan örnekleme yöntemleri incelendiğinde 35 makalede basit rasgele, 8 makalede uygun, 2 makalede ise amaçlı örnekleme yöntemlerinin tercih edildiği bulunmuştur. Bunun yanında 5 makalede örnekleme yöntemi ifade edilmemiştir.

Veri toplamada kullanılan araçlar

Araştırmada incelenen sanal zorbalık makalelerinde veri toplamada kullanılan araçlar incelendiğinde 42 araştırmada ölçek, 14 çalışmada liste/ anket/form ve 3 çalışmada görüşme kullanıldığı görülmüştür. 3 çalışma ise literatür taraması olduğundan ölçme aracı kullanımına yönelik raporlama yapılmamıştır.

Verilerin analizinde kullanılan istatistikler

Sanal zorbalıkla ilgili makalelerde verilerin analizinde kullanılan istatistikler nicel ve nitel paradigmaya göre yapılan çalışmalar olarak ayrıştırılmıştır. Nicel paradigmaya göre yürütülen çalışmalarda parametrik ve non-parametrik olmak üzere iki farklı istatistik kullanımı söz konusudur. Parametrik istatistiklerin kullanıldığı makalelerde sırasıyla t-testi 13 makalede, regresyon 11, korelasyon 10, AN[C]OVA (varyans analizi) 10, path analizi 8, faktör analizi 5, çoklu varyans analizi 1 makalede kullanılan istatistik olarak bulunmuştur. Non-parametrik testlerin kullanıldığı 7 makalede Mann Whitney U, 4 makalede ki kare ve 2 makalede Kruskal Wallis H testi kullanılmıştır. 3 makale de ise yüzde ve frekans analizi yapılmıştır. Nitel paradigmayı temel alan 3 makalede de istatistik olarak içerik analizi kullanılmıştır. Geriye kalan 3 makale ise sınıflandırılmamıştır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Bu çalışmada Türkiye’de ki bilimsel dergilerde 2007-2015 yılları arasında sanal zorbalıkla ilgili yayınlanan toplam 50 makale yayın yılı, dergiler, yöntem, model, çalışma grubu, veri toplama aracı, ve araştırmalarda kullanılan veri analizleri bakımından incelenmiştir.

Yayın yılına göre makalelerin dağılımı incelendiğinde en çok yayının 2012 yılında olduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla 2013, 2015, 2014 ve 2011 yılları izlemektedir. Yıllara göre dağılım incelendiğinde 2012 yılı yayın açısından en fazla yayın yapıldığı yıl olarak görülmektedir. Korucu, Usta ve Toraman (2016) Tarafından yapılan çalışmada ise sanal zorbalıkla ilgili çalışmaların en fazla 2015 yılında yapıldığını belirtmişlerdir. Bu araştırmacılar çalışmalarında makalelerle birlikte tezleri de incelediğinden böyle bir sonuç çıkmış olabilir. Türkiye’de bu konuyla ilgili ilk çalışmanın 2007 yılında yapılmış olması nedeniyle yeni bir konu olması, toplumda yaşanan sanal zorbalık olaylarının artmaya başlamasına paralel olarak araştırmacılar tarafından bu konuya ilgi gösterilmeye başlanmıştır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ilk çalışmadan 5 yıl sonra en fazla yayının yapılmış olması bu konuya ihtiyacın geçen zamanla artmaya başlamasına ve araştırmacıların bu konuya ilgi göstermesine bağlanabilir. Bu konuyla ilgili çalışmaların 2012 yılından sonrada önem arz ettiği ve birbirine yakın sayılarda çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

Türkiye’de Yayınlanan Dergilerdeki Sanal Zorbalıkla İlgili Makalelerin Yöntemsel Eğilimlerinin İncelenmesi

İncelenen sanal zorbalık makalelerinin yayınlandığı dergilere bakıldığında Online Journal of Technology Addiction & Cyberbullying (OJTAC) dergisinde en çok makalenin yayınlandığı bulunmuştur. OJTAC dergisinde toplam 5 ve Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri (KUYEB) dergisinde toplam 4 makale yayınlandığı bulunmuştur. Diğer dergilerdeki makale sayıları ise 1 ile 2 arasında değişmektedir. Korucu, Usta ve Toraman’ın (2016) çalışmalarında ise en fazla yayının üniversite dergilerinde yayınlandığı gözlenirken OJTAC dergisi incelenen dergiler arasında yer almamış olması dikkat çekici olarak bulunmuştur. Araştırmacıların incelediği makale sayısının böyle bir sonucun oluşmasında etkili olmuş olabilir. OJTAC dergisi bu konular la ilgili makaleleri yayımlayan spesifik bir dergi olması nedeniyle bu dergide diğer dergilerden daha fazla yayının olması bununla ilişkili olabilir. KUYEB dergisi Türkiye’de az sayıda olan indeksli dergilerden biri olması nedeniyle bu dergide de bu konuyla ilgili makale sayısının fazla olması bununla ilişkili olabilir. Ancak genel anlamda değerlendirildiğinde Türkiye’deki bilimsel dergilerde bu konuyla ilgili makalelerin olduğu görülmektedir.

İncelenen makalelerin temel aldığı araştırma yöntemleri incelendiğinde çalışmaların 43’ü nicel, 3’ü nitel, 3 literatür taraması ve 1 çalışma ise karma yöntem kullanılarak yapıldığı görülmektedir. Korucu, Usta ve Toraman (2016) tarafından yapılan çalışmada benzer sonuçlar bulunmuştur. Araştırmalarda daha çok nicel yöntemin kullanılmasında; Sanal zorbalığın yeni bir konu olması ve bu konuda çalışma yapan araştırmacıların daha hızlı sonuca ulaşmak istemesi neden olarak gösterilebilir.

Sanal zorbalık makalelerinin araştırma desenlerine bakıldığında daha çok tarama modelinin tercih edildiği görülmektedir. Çalışmalarda nicel yöntemin kullanılmış olması bu sonucun oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Araştırmada makalelerin katılımcı türleri incelendiğinde makalelerin 46’sı öğrencilerle gerçekleştirilirken 5 çalışma ise yetişkinlerle gerçekleştirildiği görülmektedir. Öğrencilerle yapılan çalışmalardan 29’u lise, 12’si ortaokul ve 5’i üniversite öğrencileriyle gerçekleştirilmiştir. Bu bulgular, sanal zorbalıkla ilgili çalışmaların ağırlıklı olarak lise ve ortaokul öğrencileriyle gerçekleştirildiğini göstermektedir. Genellikle bilgi ve iletişim teknolojileri gençler tarafından amacı dışında daha fazla kullanılıyor olması ve okullarda bu tür problemlere daha çok rastlanması nedeniyle bu tür çalışmaların bu gruptaki bireylerle daha fazla yapılmasında bu durum etkili olmuş olabilir. Araştırmacıların bu gruptaki

kişilere okullar aracılığıyla toplu olarak ulaşmalarının daha kolay olması da bu tür bir sonucun oluşmasında etkili olmuş olabilir.

Sanal zorbalık makalelerinin veri toplamada kullanılan araçları incelendiğinde 42 çalışmada ölçek, 14 çalışmada anket/liste/form ve üç çalışmada görüşme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Üç çalışma ise literatür taraması olduğundan veri toplama aracı raporlanmamıştır. Araştırmalarda kullanılan model ve yöntemler dikkate alındığında bu model ve yöntemlere uygun olan veri toplama aracının ölçek olması nedeniyle böyle bir sonucun oluşmasında bu durumun etkisinin olduğu düşünülmektedir. Yöntemlerin farklılaşması kullanılacak veri toplama araçlarını da farklılaştıracaktır.

Makalelerde kullanılan analiz teknikleri ele alındığında en çok t-testi, korelasyon, regresyon, varyans ve path analizi yapıldığı görülmüştür. Araştırmalarda nicel yöntem daha fazla kullanılması böyle bir sonucun oluşmasında etkili olmuştur.

Sonuç olarak yapılan çalışmalar incelendiğinde daha çok tarama modeli, nicel yöntem, öğrenci gruplarıyla çalışmaların yapıldığı, veri toplama için ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir. Bu çalışma bugüne kadar sanal zorbalıkla ilgili yapılan çalışmalarla ilgili önemli bilgiler ortaya koymuştur. Bundan sonra bu konuyla ilgili çalışma yapacak araştırmacıların bu noktaları dikkate alarak çalışmalarını planlamaları, yapacakları çalışmanın özgünlüğü açısından önemli olacaktır.

Kaynakça

- Arcak, O. T. (2009). Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Eurasian Journal of Educational Research, 34*, 167-184.
- Arcak, O. T. (2011). Siber zorbalık: Gençlerimizi bekleyen yeni tehlike. *Kariyer Penceresi, 2(6)*, 10-12.
- Arcak O. T., Siyanhan S., Uzunhasanoğlu A., Sarıbeyoğlu S., Çıplak S., Yılmaz, N., & Memmedov, C. (2008) Psychiatric symptomatology as a predictor of cyberbullying among university students. *Cyberpsychol Behav, 11*, 253-261.
- Ayas, T. (2011) Lise öğrencilerinin sanal zorba ve sanal mağdur olma yaygınlığı. *İzmir: XI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi.*
- Ayas, T. (2014). Prediction Cyber Bullying With Respect To Depression, Anxiety And Gender Variables. *Online Journal Of Technology Addiction & Cyberbullying, 1(1)*, 1-4.
- Aydoğan, D., Dilmaç, B. & Deniz, M. E. (2009). İlköğretim Öğrencilerinde Sosyal Destek ve Siber Zorbalığın İncelenmesi. *18. Ulusal Eğitim Bilimleri Kurultayı*, 1-3 Ekim, İzmir.

Türkiye’de Yayınlanan Dergilerdeki Sanal Zorbalıkla İlgili Makalelerin Yöntemsel Eğilimlerinin İncelenmesi

- Batmaz, M. & Ayas, T. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerin psikolojik belirtilere göre sanal zorbalık düzeylerinin yordanması, *Sakarya University Journal of Education*, 3(1), 43-53.
- Belsey, B. (2006). Bullying.org: A Learning Journey. *Bulletin–Newfoundland and Labrador Teachers Association*, 49(4), 20.
- Dilmaç, B. (2009). Sanal zorbalığı yordayan psikolojik ihtiyaçlar: Lisans öğrencileri için bir ön çalışma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9, 1291-1325.
- Dilmaç B, & Aydoğan D (2010) Parental attitudes as a predictor of cyberbullying primary school children. *Int J Human Soc Sci*, 5, 649-653.
- Eroglu, Y., Aktepe, E., Akbaba, S., Isik, A., & Özkorumak, E. (2015). The Investigation of Prevalence and Risk Factors Associated with Cyber Bullying and Victimization. *Eğitim ve Bilim*, 40(177).
- Erdur-Baker, Ö. & Kavşut, F. (2007). Akran zorbalığının yeni yüzü: Siber zorbalık. *Eğitim Araştırmaları*, 27, 31-42.
- Korucu, A. T., Usta, E. & Toraman, L., (2016). Türkiye’de Siber Zorbalık Alanında Yapılan 2010-2016 Dönemi Araştırmalardaki Yöntemsel Eğilimler. *Part B: Türk Fen Eğitimi Dergisi* 13, 2, 111-123
- Patchin, J. W., & Hinduja, S. (2006). Bullies move beyond the schoolyard: A preliminary look at cyberbullying. *Youth Violence and Juvenile Justice*, 4,148–169.
- Peker, A. (2013). Ortaokul öğrencilerinin siber zorba ve siber mağdur olma durumu. *5.Uluslararası Risk Altında ve Korunması Gereken Çocuklar Sempozyumu’nda sunulmuş bildiri*. Antalya, Türkiye.
- Smith, P. K., Mahdavi, J., Carvalho, M., & Tippett, N. (2006, July). An investigation into cyberbullying, its forms, awareness and impact, and the relationship between age and gender in cyberbullying. A report to the Anti-Bullying Alliance, Brief No: RBX03-06
- Şahin, M., Sarı, S. V., Özer, Ö. & Er, S. H. (2010). Lise Öğrencilerinin Siber Zorba Davranışlarda Bulunma ve Maruz Kalma Durumlarında İlişkin Görüşleri. *SDÜ Dergisi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21, 257-270.
- Şimşek, A., Özdamar, N., Becit, G., Kılıçer, K., Akbulut, Y. & Yıldırım, Y. (2008). Türkiye'deki eğitim teknolojisi araştırmalarında güncel eğilimler. Selçuk Üniversitesi *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 439-458.
- Topçu, Ç. (2008). The Relationship of Cyber Bullying to Empathy, Gender, Traditional Bullying, Internet Use And Adult Monitoring. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.